

انجمن یادگیری الکترونیکی ایران (یادا)

گفت‌وگو با دکتر غلامعلی منتظر، رئیس انجمن الکترونیکی ایران

علیرضا منسوب بصیری

www.elearningassociation.ir

الکترونیکی شکل گرفت، این پرسش هم مطرح شد که «آیا می‌توانیم انجمنی داشته باشیم که کاربران حرفه‌ای، معمولی و آماتور این حوزه را گرد هم جمع کنیم، و از طرف دیگر، یک کار ترویجی را در اجتماع انجام دهیم.»

این ایده حدود دو سال پیش به بار نشست و در سال ۱۳۹۰، انجمن یادگیری الکترونیکی ایران (یادا) شکل گرفت. تقریباً همه کسانی که این انجمن را بنا کردند، همان کسانی بودند که هفت سال پیش کنفرانس‌های سالانه یادگیری الکترونیکی را بنا گذاشته بودند. از سال ۱۳۸۰ به نوعی درگیر مباحث یادگیری الکترونیکی بودند، یا در محیط آموزشی (دانشگاه‌ها) خودشان پایه‌گذار مرکز آموزش الکترونیکی بودند، یا در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های کلان آموزش الکترونیکی دخیل بودند و یا محققان علاقه‌مندی بودند که در دانشگاه تدریس یا تحقیق می‌کردند.

پیش از کنفرانس‌های سالانه، دو یا سه کنفرانس هم «ستاد توسعه فناوری اطلاعات» (تکفا) برگزار کرد. آیا این‌ها با کنفرانس‌های سالانه‌ای که شما فرمودید، ارتباطی نداشتند؟

• کنفرانس‌های علمی را نهادهای دولتی برگزار نمی‌کنند. کنفرانس را جمعاً به نام «کمیته علمی» برگزار می‌کنند و یک دانشگاه میزبان و متولی برگزاری آن می‌شود. کنفرانس یادگیری الکترونیکی هم در همین قالب برگزار شد. کنفرانس‌هایی که تکفا زیر عنوان یادگیری الکترونیکی برگزار کرد، همایش‌های دولتی بودند که ادامه پیدا نکردند. کنفرانس علمی را یک جمع علمی باید برگزار کند و اگر نهادی غیرعلمی آن را برگزار کند، محکوم به شکست است.

فعالیت‌های دیگر انجمن یادا چیست؟

• همان‌طور که قبلاً هم عرض کرده‌ام، مهم‌ترین نقش هر انجمن علمی این است که واسطه بین طبقه نخبه علمی جامعه

هم‌زمان با نخستین کنفرانس یادگیری الکترونیکی کشور، ایده تشکیل انجمنی شکل گرفت که کاربران حرفه‌ای، معمولی و تازه‌کار آموزش الکترونیکی را گرد هم آورد. در این گفت‌وگو پای صحبت آقای دکتر غلامعلی منتظر نشستیم تا برای ما از انجمن یادگیری الکترونیکی ایران (یادا) و مأموریت‌های آن بگویند. سپس از اینکه وقت خود را در اختیار ما قرار دادید. این بار مزاحم شما شدیم تا برای ما از «انجمن علمی یادگیری الکترونیکی» بگویید.

• از مباحثی که در «فناوری اطلاعات و ارتباطات» (فاوا) مطرح است و یکی از پنج حوزه فاوا محسوب می‌شود که بر جامعه تأثیر می‌گذارد، «یادگیری الکترونیکی» است. این بحث در سال ۱۳۸۰، تقریباً هم‌زمان با مطرح شدن آن در دنیا، آغاز شد و به تدریج دو سه بخش متفاوت پیدا کرد. در بخش اجرایی، مدرسه، دانشگاه و حوزه علمی وارد یادگیری الکترونیکی شدند تا دوره‌های آموزش الکترونیکی برگزار کنند. در بخش تحقیقاتی نیز در دو حوزه مهندسی و علوم تربیتی فعالیت‌هایی آغاز شد. به واسطه این اتفاقات که به‌خصوص در عرصه فنی و مهندسی رخ دادند، تعدادی از شرکت‌ها خدمات مربوط به یادگیری الکترونیکی را عرضه کردند. بخشی از این خدمات به زیرساخت‌های لازم برای یادگیری الکترونیکی مربوط بود و بخشی دیگر به محتوای مورد نیاز در عرصه یادگیری الکترونیکی.

با توجه به این رشد، از حدود هفت سال پیش این موضوع مطرح شد که چگونه می‌توانیم نظرات افرادی را که در این زمینه فعال هستند، گردآوریم و به بحث بگذاریم. اولین قدم در سال ۱۳۸۵ برداشته شد و اولین «کنفرانس» یادگیری الکترونیکی ایران در دانشگاه زنجان برگزار شد و تداوم پیدا کرد تا سال گذشته که هفتمین کنفرانس آن در دانشگاه شیراز برگزار شد. این کنفرانس‌ها متخصصانی را که در این حوزه فعالیت می‌کردند، به هم نزدیک کردند. از زمانی که نخستین کنفرانس یادگیری

انجمن یادا بر این باور است که ورود آموزش الکترونیکی به مدارس کشور نیز امر مهمی است. به این منظور بحث تشکیل کارگروه آموزش الکترونیکی در آموزش و پرورش را در دستور کار خود قرار داده است تا بتواند با مدارس کشور و آموزش عمومی ارتباط برقرار کند

و توده مردم باشند. بنابراین، انجمن‌های علمی می‌کوشند که این فاصله را پر کنند، آنچه را مورد نیاز مردم است، به آن‌ها انتقال دهند و نیاز مردم را

به اطلاع صاحبان علم برسانند. از طرف دیگر،

انجمن‌های علمی باید پیشرفت‌هایی را که در جامعه علمی رخ می‌دهند به مردم منتقل کنند. انجمن‌ها اصولاً نقش ترویجی دارند. به همین دلیل، جنس کارهایی که انجمن یادا انجام می‌دهد، در همین حوزه قابل تفسیر است. یکی از این کارهای ترویجی انجمن، برگزاری کنفرانس‌های سالانه است که اسفندماه امسال، هشتمین کنفرانس سالانه در «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران» ان‌شاءالله برگزار خواهد شد. این هشتمین کنفرانس، با ششمین کنفرانس بین‌المللی نیز هم‌زمان شده است.

بحث دیگری که انجمن پیگیری می‌کند، ایجاد ارتباط با مخاطبان عمومی و آحاد مردم است. به این منظور، سلسله سخنرانی‌هایی را ترتیب داده است که تا الان به صورت ماهی یک بار برگزار شده‌اند و مباحث علمی را که معتقدیم مورد نیاز مردم را ارائه می‌کنند. البته این مردم نیز تعریف متفاوتی دارد. گاهی منظور ما از مردم، تمامی افراد جامعه است و گاهی منظور معلمانی است که در معرض این فناوری هستند یا دانشجویانی که به این موضوع علاقه دارند.

از کارهای دیگری که انجمن انجام می‌دهد، برگزاری میزگردهای تخصصی است. از طریق این میزگردها مشکلاتی که در عمل وجود دارند، به جامعه دانشگاهی منتقل می‌شوند. در سخنرانی اطلاعات از بالا به پایین منتقل می‌شود و در میزگرد از پایین به بالا. میزگردهای مزبور تا الان به صورت فصلی برنامه‌ریزی شده‌اند و موضوعات مختلفی داشته‌اند. مثلاً عنوان یکی از میزگردها که در هفته معلم برگزار شد، «نقش استاد در یادگیری الکترونیکی» بود. برنامه انجمن تلاطم میزگردهایی است که موضوعشان با نیازهای جامعه در زمینه یادگیری الکترونیکی مرتبط است. یکی دیگر از فعالیت‌های انجمن انتشار خبرنامه است.

برای اینکه بتوانیم با مخاطبانمان ارتباط داشته باشیم و مباحث مرتبط با یادگیری الکترونیکی را به آن‌ها ارائه دهیم، خبرنامه‌ای در انجمن به صورت ماهانه و تماماً الکترونیکی منتشر می‌کنیم. خبرنامه انجمن هم از وبسایت قابل دسترسی است. www.elearningassociation.ir و هم به صورت رایانامه (ایمیل) برای اعضا ارسال می‌شود.

از دیگر بحث‌هایی که در انجمن دنبال می‌شود، بحث واژه‌گزینی در حوزه یادگیری الکترونیکی است. ما گمان می‌کنیم که اگر قرار باشد علوم جدید بین مخاطبان جا بیفتد، باید تلاش کنیم که آن‌ها را با زبان مادری بیان کنیم. بنابراین، انجمن یادا با همکاری «فرهنگستان ادب و زبان فارسی» مهم‌ترین واژه‌های مرتبط با یادگیری الکترونیکی را به فارسی ترجمه کرده که در حال حاضر به صورت یک مجموعه منتشر شده است.

حوزه دیگری که انجمن به آن پرداخته، ایجاد شاخه‌های دانشجویی و استانی است. ما باید تا جایی که می‌توانیم به مخاطبان خود نزدیک شویم. یک گروه از مخاطبان عمده ما دانشجویان هستند. ما می‌کوشیم دانشجویان با هم جلساتی داشته باشند و نشست‌های دانشجویی برگزار کنند. به این منظور کمیته دانشجویی را در انجمن یادا شکل داده‌ایم و آن را در تهران و برخی شهرستان‌ها فعال کرده‌ایم.

انجمن یادا بر این باور است که ورود آموزش الکترونیکی به مدارس کشور نیز امر مهمی است. به این منظور بحث تشکیل کارگروه آموزش الکترونیکی در آموزش و پرورش را در دستور کار خود قرار داده است تا بتواند با مدارس کشور و آموزش عمومی ارتباط برقرار کند. تشکیل کارگروه آموزش الکترونیکی در حوزه‌های علمیه هم از دیگر

برنامه‌های انجمن یادا برای پیوند برقرار کردن با مخاطبان اصلی آموزش الکترونیکی است. همچنین، آموزش پزشکی و آموزش‌های مهارتی نیز از دیگر موضوعاتی است که امیدواریم بتوانیم در انجمن یادا به آن‌ها بپردازیم و کمیته‌های آن‌ها را در انجمن ایجاد کنیم.

از آنجا که انجمن اصولاً نهادی واسطه‌ای بین عرصه علم و عموم مردم جامعه است، بنابراین تلاش دارد که این دو فضا را به هم نزدیک کند. انجمن یادا ممکن است که به تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری کمک کند، اما نه نقش سیاست‌گذاری برای خودش قائل است و نه نقش اجرا. در واقع ما «بالا بردن درک عمومی از علم» را وظیفه انجمن یادگیری الکترونیکی می‌دانیم.

با دیدن سایت انجمن یادا و برنامه‌های آن این طور

تصور می‌شود که نگاه انجمن به کاربرد

یادگیری الکترونیکی بیشتر در آموزش

عالی است تا در آموزش و پرورش.

این تصور شما کاملاً درست است. واقعیت این است که اعضای مؤسس انجمن و اعضای هیئت مدیره انجمن، همه از اعضای هیئت علمی دانشگاه هستند و قرابت بیشتری با محیط دانشگاه و کار تحقیق و پژوهش در

دانشگاه دارند. بنابراین، در نخستین برخورد این احساس اولیه به انسان دست می‌دهد که انجمن در حوزه کارهای علمی دانشگاهی کار می‌کند اما همان طور که عرض کردم، ما عقیده داریم جامعه مخاطب ما جامعه وسیعی است و ما باید برای همه افراد آن برنامه‌ریزی کنیم. الان بحث جدی ما همین است که کمیته آموزش و پرورش خود را فعال کنیم. این را هم عرض کنم که یکی از مشکلات ما این است که از طرف آموزش و پرورش هم هیچ پاسخی دریافت نکرده‌ایم. البته یکی دو نفر از همکاران آموزش و پرورش ابراز تمایل کرده‌اند که به ما کمک کنند تا کمیته آموزش و پرورش را راه‌اندازی کنیم. بالطبع، اگر افرادی که بیشتر فضای آموزش و پرورش را می‌شناسند وارد این کمیته‌ها شوند، کار ما سریع‌تر پیش می‌رود تا اینکه مثلاً من که اصالتاً فضای علمی دانشگاهی را می‌شناسم، بخواهم در مورد آموزش و پرورش نظر بدهم.

شرایط عضویت در بخش مردمی انجمن یادا

چیست؟

شرایط انجمن علمی یادا با سایر انجمن‌های

علمی متفاوت نیست. بیشتر مردم می‌توانند عضو انجمن شوند. البته فرض بر این است که دارندگان تحصیلات دانشگاهی می‌توانند عضو انجمن شوند. برای مثال، یک دانش‌آموز نمی‌تواند عضو انجمن علمی شود اما می‌تواند از برنامه‌های عمومی انجمن مثل سخنرانی‌ها بهره‌مند شود. در انجمن یادا، دانشجویان از سال اول دوره کارشناسی تا دوره‌های تحصیلی بالاتر می‌توانند با پرداخت حق عضویت، عضو انجمن شوند. پس اولین رده عضویت در انجمن، عضویت دانشجویی است. رده بعدی برای کسی است که مدرک کارشناسی دارد و در حوزه مرتبط با انجمن فعالیت می‌کند. او می‌تواند «عضو وابسته» انجمن باشد. رده بعدی در انجمن «عضو پیوسته» است. عضو پیوسته باید حداقل مدرک کارشناسی ارشد داشته باشد. اعضای هیئت‌مدیره از میان اعضای پیوسته انتخاب می‌شوند. اعضای کمیته‌ها از هر رده‌ای می‌توانند باشند. حتی شخصیت‌های حقوقی، مثل یک مدرسه یا شرکت خصوصی یا دولتی می‌توانند عضو انجمن شوند.

و اما آخرین سؤال اینکه انجمن تا به حال برای ترویج آموزش الکترونیکی در مدارس چه کرده است یا چه برنامه‌ای دارد؟

واقعیت این است که بحث یادگیری الکترونیکی در ایران دچار نوعی بدفهمی شده است. اوایل که یادگیری الکترونیکی وارد شد،

عده‌ای تصور کردند که آموزش الکترونیکی جایگزین یادگیری‌های معمول ما خواهد شد. در بعضی جاها هم به این تصور دامن زده شد. هم بین مسئولان و برنامه‌ریزان و هم بین مردم این تصور وجود داشت. به تدریج که در این عرصه جلو آمدیم، همه متوجه شدند که آموزش الکترونیکی یک عرصه آموزش مکمل است که کمک می‌کند کیفیت آموزش بهتر و مانا تر شود.

البته هم‌زمان اتفاق دیگری هم افتاد که آن پیشرفت محیرالعقول فناوری است. شاید ده سال پیش آموزش به کمک تلفن همراه خیلی دور از ذهن بود اما امروزه با پیشرفت فناوری‌های تلفن همراه شما به راحتی می‌توانید از «آموزش همراه» یا «ام-لرنینگ» یاد کنید یا ظرف شش هفته سال اخیر، بحث شبکه‌های اجتماعی تأثیری جدی روی آموزش داشته است. این تأثیر روی یادگیری الکترونیکی هم هست و الان شما مشاهده می‌کنید که بحث یادگیری اجتماعی، یادگیری همکارانه و یادگیری مشارکتی بسیار جدی شده است. هیچ کدام از این‌ها هم ادعایی ندارند که جایگزین آموزش رسمی ما شوند و فقط ادعا می‌کنند که ما کمک می‌کنیم آموزشی که در مدرسه رخ می‌دهد، قوی‌تر، غنی‌تر و از لحاظ کیفیت بهتر شود.

یکی از مشکلات ما این است که از طرف آموزش و پرورش هم هیچ پاسخی دریافت نکرده‌ایم. اگر افرادی که بیشتر فضای آموزش و پرورش را می‌شناسند وارد این کمیته‌ها شوند، کار ما سریع‌تر پیش می‌رود